

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning

CSN är positiv till att det införs en kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning eftersom dessa studerande generellt har kostnader i samband med att utbildningen är förlagd till en arbetsplats. Då CSN har kort tid på sig att genomföra de ändringar som följer av förslaget kan myndigheten inte genomföra alla systemändringar till den 1 januari 2014. I remissvaret redovisas vilka systemändringar som kommer att genomföras senare.

Sammanfattning

- CSN tillstyrker förslaget.
- CSN föreslår att det i förordningen införs bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och Migrationsverket. Jfr 6 kap. 12 och 13 a §§ studiestödsförordningen (2000:655).
- CSN:s kostnader för 2014 beräknas uppgå till 4,2 miljoner kronor och inte till 4,1 miljoner kronor.
- CSN har för avsikt att meddela föreskrifter om lärlingsersättning.

2. Lärlingsersättning införs fr.o.m. januari 2014

Bestämmelserna om lärlingsersättningen föreslås i stort överensstämja med bestämmelserna om studiehjälp. CSN är därför positiv till att lärlingsersättningen så småningom blir en del av studiehjälpen. Det skulle underlätta CSN:s handläggning och administration av lärlingsersättningen. Det blir dessutom tydligare att ha bestämmelserna om studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och lärlingsersättning samlade i studiestödslagen (1999:1395), studiestödsförordningen (2000:655) och

CSN huvudkontoret

2013-11-12

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp.

CSN:s systemstöd för den nya ersättningen kommer inte att vara helt klart den 1 januari 2014. Systemförändringarna kan införas tidigast den 20 januari 2014. Det innebär att CSN får bordlägga de ansökningar om lärlingsersättning som kommer in dessförinnan och fatta beslut tidigast den 20 januari. Utbetalningen av lärlingsersättning för januari bör dock inte försenas, under förutsättning att skolan har rapporterat att den studerande bedriver studier, eftersom ersättningen betalas ut månadsvis i efterskott, dvs. den 31 januari 2014.¹

På grund av den korta tid som CSN har på sig att införa bestämmelserna om lärlingsersättning och då tanken är att ersättningen på sikt ska vara en del av studiehjälpen har CSN valt att använda samma system för hantering av lärlingsersättning som för studiehjälp. Om den studerande exempelvis är ogiltigt frånvarande från studierna eller avbryter studierna riskerar han eller hon att mista lärlingsersättningen. I de fall lärlingsersättningen ska dras in måste CSN bl.a. fatta ett ändringsbeslut som expedieras till den studerande eller dennes vårdnadshavare. Inledningsvis kommer CSN inte att kunna hänvisa särskilt till förordningen i sina ändringsbeslut. Tidigast under maj månad 2014 kommer CSN att kunna införa särskilda texter för lärlingsersättning.

3. Grundläggande rätt till lärlingsersättning

Enligt arbetsgruppen kommer Statens skolverk (Skolverket) att utfärda föreskrifter om utbildningskontrakten och utformningen av dem. Arbetsgruppen anger att CSN:s tillämpning för beräkning av lärlingsersättning bör ansluta till Skolverkets föreskrifter, bl.a. vad gäller den tid då ett utbildningskontrakt anses gälla.

CSN har haft underhandskontakter med Skolverket som informerat att man troligtvis kommer att utfärda föreskrifter om utbildningskontrakt. Enligt Skolverket kommer föreskrifterna inte att vara klara till den 1 januari 2014. Några föreskrifter om utformningen av utbildningskontrakten kommer således inte att finnas när förordningen träder i kraft. Det kan komma att påverka CSN:s handläggning.

---

¹ 9 § förordningen (0000:00) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, 2 kap. 32 § studiestödsförordningen (2000:655) samt CSN:s kommande föreskrifter om lärlingsersättning.

2013-11-12

8. Uppgiftsskyldighet

Arbetsgruppen anför att CSN har som mål att bl.a. motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast sker till den som är berättigad till stöd från systemet. Samma mål ska gälla för hanteringen av lärlingsersättningen och det är angeläget att CSN vidtar kontrollrutiner för att säkerställa detta.

CSN har möjlighet att kontrollera att en studerande som ansöker om lärlingsersättning faktiskt läser på en utbildning som berättigar till ersättningen. Dessutom rapporterar gymnasieskolorna alla studerande som gör uppehåll i sina studier eller avbryter sina studier till CSN och där skolan bedömer att de studerande inte har giltigt skäl att utebli. Det innebär att CSN har möjlighet att ompröva sitt beslut om lärlingsersättning.

Därutöver utfärdar CSN en ändringsblankett där den studerande eller hans eller hennes vårdnadshavare själva ska anmäla bl.a. byte av utbildning, avbrott i studierna, om den studerande får lärlingslön eller om utbildningskontraktet upphör.

9. Återkrav

CSN delar inte arbetsgruppens uppfattning att återkrav kommer att bli ovanliga på grund av att lärlingsersättningen betalas ut i efterskott. CSN bedömer att andelen återkrav av lärlingsersättning kommer att ligga på ungefär samma nivå som för studiehjälpen. Det är inte helt ovanligt med återkrav inom studiehjälpen och även studiehjälpen betalas ut i efterskott. Eftersom de förutsättningar som gäller för studiehjälp även ska gälla för lärlingsersättning gäller samma regler om exempelvis ogiltig frånvaro och studieavbrott för bidragen.

12. Behandling av personuppgifter

Försäkringskassan och Migrationsverkets uppgiftsskyldighet till CSN

I förordningen finns inga bestämmelser om myndigheternas uppgiftsskyldighet till CSN. Så länge de studerande kan ha rätt till studiehjälp samtidigt som de får lärlingsersättning har Försäkringskassan och Migrationsverket skyldighet att lämna vissa uppgifter till CSN. Det framgår av 6 kap. 12 och 13 a §§ studiestödsförordningen (2000:655).

För de unga studerande som kan beviljas lärlingsersättning men inte kan beviljas studiebidrag på grund av låg ålder finns idag ingen lagstadgad uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och Migrationsverket. Vid

2013-11-12

prövningen av om dessa studerande har rätt till lärlingsersättning har CSN alltså inte rätt att begära uppgifter från Försäkringskassan om senaste bidragsmottagare av barnbidraget. CSN har inte heller någon rätt att, för det fall att en sådan studerande är utländsk medborgare, begära uppgifter från Migrationsverket.²

Att CSN inte kan få uppgifterna direkt från myndigheterna medför dels ett merarbete att utreda vem som ska få utbetalningen av lärlingsersättning, dels ett betydande merarbete för att kunna pröva om det är fråga om en utländsk medborgare som kan ha rätt till lärlingsersättning. I det sistnämnda fallet kan det till och med vara omöjligt för CSN att få in tillräckliga uppgifter från den studerande. Följden blir då att ansökan om lärlingsersättning avslås med motiveringen att CSN inte kan bedöma om den utländska medborgaren har rätt till lärlingsersättning. Det är inte rimligt att det är den studerande som ska lämna dessa uppgifter till CSN när myndigheten, om det fanns en lagstadgad uppgiftsskyldighet för Migrationsverket, skulle kunna inhämta uppgifterna direkt från Migrationsverket.

CSN anser därför att det i den föreslagna förordningen bör införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och Migrationsverket i ärenden om lärlingsersättning. Bestämmelserna bör vara likartade med bestämmelserna i 6 kap. 12 och 13 a §§ studiestödsförordningen (2000:655).

CSN:s uppgiftsskyldighet till socialnämnden

Socialnämnden har rätt att ta del av enskilda uppgifter om studiestöd hos CSN. Det följer av 11 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) och 2 § förordning (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453). Eftersom det i förarbetena till studiestödsdatalagen (prop. 2008/09:96 s.72) uttalas att det med studiestöd avses allt offentligt stöd för enskildas egna studier anser CSN att socialnämnden även har rätt att ta del av CSN:s uppgifter om en studerandes lärlingsersättning.

Det är inte möjligt för CSN att lämna uppgifter om lärlingsersättning elektroniskt till socialnämnderna från den 1 januari 2014. Systemändringarna i denna del kommer tidigast att kunna genomföras under maj månad 2014.

---

² CSN uppskattar att myndigheten inte kommer att kunna inhämta uppgifter direkt från Migrationsverket för cirka 50 studerande per läsår.

2013-11-12

13. Konsekvenser

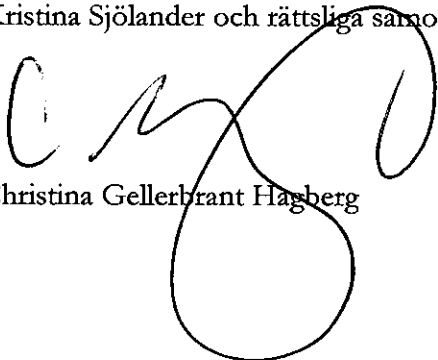
De i budgetpropositionen uppgivna kostnaderna för CSN:s hantering av kostnadsersättningen baseras på uppgifter som CSN tidigare lämnat. De uppgifter som CSN lämnade då var att kostnaderna för 2014 beräknades uppgå till 4,2 miljoner kronor³ och CSN vidhåller den beräkningen. Olyckligtvis uppges i budgetpropositionen dock en kostnad för CSN om sammanlagt 4,1 miljoner kronor för 2014.

14. Författningsförslag

CSN anser att det bör införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och Migrationsverket. Jfr 6 kap. 12 och 13 a §§ i studiestödsförordningen (2000:655).

CSN får meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av förordning om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning. Det framgår av förordningens 15 §. CSN anser att det finns ett behov av att införa föreskrifter om lärlingsersättning för att kunna hantera ärendena. Föreskrifterna kommer i huvudsak knyta an till vissa av myndighetens föreskrifter om studiehjälp och bör träda i kraft samtidigt som den nya förordningen och tillämpas för studier som bedrivs efter ikraftträdandet.

Beslut om detta remissvar har fattats av generaldirektören Christina Gellerbrant Hagberg efter föredragning av verksjuristen Annika Åhlin i närvaro av chefsjuristen Åke Svensson. I arbetet med remissvaret har även förvaltningsledaren Ewa Eklund, utredaren Kristina Sjölander och rättsliga samordnaren Larra Kruus deltagit.

Christina Gellerbrant Hagberg

Annika Åhlin

³ 2,3 miljoner kronor är systemutvecklingskostnader och 1,9 miljoner kronor är kostnader för administration.